

NADINA
KOLOVRAT

11619

UN·RETRAT

TRADUCCIÓ·CATALANA·DE·E·ROSEL

Digitized by the Internet Archive
in 2014

UN RETRAT

(PORTRETO)

DRAMA ESCRIT EN ESPERANTO

PER

NADINA KOLOWRAT

VERSIÓ CATALANA
DE EULALIA ROSELL

BARTOMEU BAXARIAS - EDITOR
Passatge de Mercader, 10, interior
BARCELONA - 1910

Els elements destinats a conviure, a obrar juntament, no hi ha forsa que'ls separi. Les emanacions espirituals dels talents, recíprocament se busquen y's troven. La potencia dels pensaments enlayrats està per sobre de tota baixa y dolenta influencia.

Els mateixos fets atrauen pera'ls uns la felicitat, pera'ls altres la desgracia, fent presentir a les seves víctimes el dolor o el goig dels esdevenidors moments.

No's passa de la vida a la mort sens presentirho.

ACTE ÚNICH

PERSONATGES

UNA ARTISTA, L'INESPERAT, L'EXILAT

El taller d'una pintora. Al fons una porta oberta que dona al jardí, per la que's veu, al lluny, el mar. Damunt la porta, un rellotge. Finestres als dos costats, ab cortines de color de rosa.

Al centre altres mobles y una *chaise-longue*, en la que hi penja un xal.

Els mobles son blancs y tapissats del mateix color dels cortinatges.

La paret de l'esquerra està coberta per un drap també del mateix color, destacantse en el fons un cavallet de pintor.

A la dreta, a la avant escena, altre cavallet, girat al públich.

Arreu, s'hi veuhen pintures, teles y dibuixos. Da-

munt d'unes columnes, gerros, alguns ab flors.

L'artista apareix a la dreta donant els darrers tochs a un retrat qu'està pintant, Per la porta del jardí entra l'Inesperat ab traço de cassador.

Durant l'acte, el sol va ponentse, se fa fosch de mica en mica, y acaba l'acte al entrar la nit.

L'INESPERAT

Per fi os trobo! (*Corra cap a l'artista y li allarga les mans*).

L'ARTISTA

Vos? Fins aquí'm perseguiu! Jo que'm considerava tant allunyada del mon!

L'INESPERAT

No es justa la paraula perseguir. Escolteu-me. La cega fortuna, la sort m'ha conduhit. A mi mateix me sembla increible trobarvos pel camí ahont busco'l meu amich de joventut.

L'ARTISTA

El vostre amich de joventut? Si la meva casa està isolada, sense vehins!

L'INESPERAT

Jo no coneix aquest país, ni sabia, ho juro, que fos fossiu aquí; però'l meu amich me donà cita en aquest lloch, ahont jo no hi coneixia més qu'una ermita de cara'l mar, plena de verdor y poesia. Còm no venir y esforsarme pera reveureus? (*Ofès*). Digueu una paraula y me'n aniré, desapareixeré.

L'ARTISTA

Escolteu. Aclariu vostres conceptes, car no os entench. Quin amich? Perquè trobarvos aquí?

L'INESPERAT

Jo mateix no ho sé. Mon amich em diguè

que de retorn del exil devia passar per aquí y em pregà l'acompanyés per aquest camins, puig ell els considera perillosos, Os demano permís pera romandre en vostra casa, fins a trobarnos. No puch ésser vist ni atràurer la atenció sobre la meva persona; es necessari pera salvar la vida del meu amich.

L'ARTISTA

Donchs està en perill?

L'INESPERAT

En gran perill. El persegueixen enemichs que l'espíen. Vaig descobrir els seus amagatalls en una casa d'hostes de la carretera. Ells, creyantme un senzill cassador, tot conversant me descobriren sos projectes, de tal manera que vaig enterarme de que a les nou té de passar pera aquí... se sospita qu'ell es el quefe d'una conspiració política... A les nou donchs, ells donaràn senyal y dispararàn a totes direccions ràpidament. El meu amich me escrigué que probablement a les vuit se trobaria aquí... jo dech esforsarme en advertirli el perill y conduhirlo per altre vía. Me permetereu que resti aquí fins a leshores.

L'ARTISTA

Oh, quedeuse, donchs, espereulo y que siga benvingut.

L'INESPERAT

No, ell deu passar molt depressa, sens deturarse; demà ja no estarà en perill, car m'esforsaré en provar la seva ignocencia!... es un deute que tinch ab ell, ja que de lo que passa ne tinch jo la culpa...

(*Sens interrupció*). No, nol meva totalment, no; no volia portar jo'ls assumptes fins aquí!.. donchs com deya.

L'ARTISTA

Vos os confoneu y jo perdo'l fil de vostre relació.

L'INESPERAT

No rès. Mes es forsa consolador el no saber-se ben de cert el camí qu'ell escullirà y, si a les nou no ha vingut, també sos perseguidors el buscaràn per altre vía.

L'ARTISTA

Perquè donchs no ve a reposar aquí del seu viatge, y els seus perseguidors el buscaríen per altres indrets?

L'INESPERAT

Cregueume. Existeixen greus causes pera que ell abandoni tot seguit aqueixos llochs. (A sí mateix) Ell no ha de sapiguerho pera rès del mon.

L'ARTISTA

Això es estrany, y de debó no os entench.

L'INESPERAT (*pensatiu*)

Verdaderament jo no se lo que'l pot atraure cap aquí. M'escrigué que preferiria la mort a deixar de veure aquest país. Si, es estrany, extrany.....

L'ARTISTA

Forses sobrenaturals l'atrauen cap aquí; recorts probablement o pressentiments. Nostres desitgs son guiats per aquelles forses..... Seyeu, reposeu.

L'INESPERAT (*seyent*)

A mi també m'han conduit aquí aquelles forses? Serà això fortuna o malasort donchs que revejenvos no sento goig sinò temensa? (*canbiant de tò*) Finalment torneu a estar aprop de mi, ab vos tres quimèrichs somnis d'una feli-

ciat impossibles d'assolir! Os sentiu felissa al menys?

L'ARTISTA

No he tingut pas la pretensió de lograr, durant el seu vol, aquell somni d'inobtenible felicitat.

L'INESPERAT

No obstant haveu rebutjat despreciativament altres proporcions de felicitats reals y obtenibles.

L'ARTISTA

No coneix altre felicitat que contribuir ab mon esforç a l'armonia del Univers. Aquesta es la meua aspiració; podré un dia, assolirla? Pera sentir o trobar aquella felicitat, cal crear obres mestres; crearles juntament ab un ésser que tingui'ls mateixos desitjos, sacrificantse per la gloria del art. Pero jo soch sola! (*Deixa caure'ls brassos y com somniosament mirant cap al jardí*).

L'INESPERAT (*inquiet, seguint sos esguarts*)

Vos mireu a fora; vé algú? No, veritat?

L'ARTISTA

Verdaderament, ningú. (*Després, com si's sentís atreta cap al jardí s'hi atansa; però sempre mirant somniosa a fora*).

L'INESPERAT (*apropantse a ella y esforsantse pera convèncerla*)

Però vivint triomfant, luxosament, tenint a vostres peus molts adoradors; això no seria contribuir a l'armonia del Univers, més que restant isolada, amagant la riquesa de vostres talents en aquesta manera de viurer senzilla y de soletat? Vos que teniu tants amichs.....

L'ARTISTA (*apoyada al march del portal*)

Jo no'n tinch d'amichs. Ningú'm vol com-

pendre a mi, y'm sento sola. Quan estava en societat, em considerava com allunyada dels homes que'm voltaven y fins em feya l'ilusió de trobarme sola en l'ayre, incompresa, llençada..... Si, en tanta de manera lo que més m'interessa està divorciat de lo corrent! En els actuals esprits no hi regna pas el geni del art, sinò prosa egoista y pràctica; l'artista temerós se'n allunya ab el cor adolorit y s'esforça en mitg de sa soletat, pera retrobarse ab sos ideals. No condemneu donchs, el meu isolament!

L'INESPERAT

Desagrahida criatura! Desagrahida, però seductora! Vos no veyeu ja'ls sofriments de vostres amichs! Podriau fer tornar bons aquells qu'han esdevingut dolents, als que volguent esperarvos, llensan tot dubte de la seva consciència, als que, pèrfits, senten remordiments en l'ànima.

Els vostres amichs son molt malhaurats! (*sobtadament trist*) El meu cor adolorit s'opri-meix per aquells pensaments..... Crudels unglades el destrossen aquí, aprop de vos..... Perquè justament aquí, veniu, inquietadors pensaments? Perquè vostra presencia no m'aconsola? Justament avuy! (*tristament*) Al revés, ara'm sento més infelis encara! Perquè avuy justament?

L'ARTISTA

Oh ànima atormentada ja no se perquè! Tambe'm sento inquieta avuy jo; però es una dolsa inquietut. Solsament una consciència impura sofreix davant les sinceres y pures idees del art. Però, a quins remordiments y a quines perfidies os referiu? He fet mal a algú? Oh, no! Jo no tinch amichs. Vosaltres sou vans adoradors de la meva gloria, també vana, ja passada, y dels meus èxits. Amichs d'artista

lliure, dòna de nom, això a vosaltres os sembla adulator, si, y mentres aixís penseu d'ella, lliura està la seva ànima y'l seu cor. Però ategueu. Si algú vingues qu'ella'l volgues fer el seu mestre? Oh allavors, tota amistat dispersada, rompuda. Adeu, hermoses frases! Si jo os digués que l'home qu'estimo està ofegant-se li allargariau la mà pera salvarlo y ferme a mi felissa?

L'INESPERAT (*esforsantse pera asserenarse*)

Sortosament, vos això jamay ho direu! Pera vos, ànima escullida, no existeix cap perill y deviau permanèixer en societat. Jo os ho donaria tot. Tot l'or que posseeixo, pera adornar vostre millor quadro, que sou vos mateixa, f'artista sens qui jo no puch viure...

L'ARTISTA (*ferament*)

Jo'l trepitjo y'l desprecio l'or. (*L'inesperat escolta cap a fòra, corra a la porta y mira*). L'artista fà del or juguina d'ornament, el sembra com llevor de bellesa... Però, com es qu'esteu tan inquiet! Encara es aviat! Fins a les vuyt no vindrà ell!

L'INESPERAT (*misteriosament*)

D'avuy se n'ha d'esperar tot.

L'ARTISTA

Sí, esperarho tot; aixís ho sento.

(*S'apropa a la porta*).

L'INESPERAT (*prenentli les mans esguarda llarga estona els ulls de l'artista*)

Perquè temo?

L'ARTISTA

Jo espero, y perquè?

(*Encar que mirantlo, no trobantse d'acort ab ses idees, se separa movent el cap y desfentse de les mans*).

L'INESPERAT

Inesperats cuidados! Si hagués sapigut que vos erau aquí!

(*L'artista se'n torna a la seva pintura*).

L'ARTISTA

No parleu de mí. Altre forsa ho condueix tot! Què temeuh?

L'INESPERAT

Rès. Solsament una idea. (*Esforsantse pera oblidarho*). Sí, respecte a vos jo parlava. Una artista deu conèixer els goigs. Si una gran passió resta d'ella desconeguda, el seu cor deu al menys recobrar nova vida ab els recorts dels passats amors que la voltaven ab luxe y plahers.

L'ARTISTA (*convensuda*)

No! L'amor no necessita luxe! Sigui sempre pur com el naixent dia, damunt la mar tranquila, gran, radiant, plè de llum!

L'INESPERAT (*tristament*)

Pera qui aquets ideals somnis, si a ningú voleu estimar?

L'ARTISTA (*ab un gest molt llarch*)

Perá l'home qui pugui comblar la meua ànima!

L'INESPERAT (*anantsen cap a la porta; odiosament*)

Amor ideal, tendre com el de Romeo y Julieta. Ab un cor fret vos somnieu semblants sentimentals historietes. Quin resultat treyeu d'aquest ignoscent amor?

L'ARTISTA

Un resultat que m'ha deixat durant molts anys perfums d'amorosa poesía. Vos preferiu a

tan lloable amistat, a amor tan ideal, l'amistat de Jago o Brutus?

L'INESPERAT, (*tremolant*)

Vos dubteu de la meva amistat? Jo no veig pas clar vostres pensaments. Allà dintre's sent soroll, el mateix que's sentia en vostre jardí. Jo he cregut sentir passos.

L'ARTISTA

Tranquilliseuvos. La meva casa està isolada, may passa ningú per aquí... no obstant el vostre amich, no coneixent el terreny, pot encertarla per allà. Involuntari desitg me dona com un convenciment de que no està en perill. No serien pas ses petjades? (*Surt cap a la porta*).

L'INESPERAT (*Impedint el pas a l'Artista*)

No os acosteu. Si fos ell! Si os vegés!

L'ARTISTA

Però si existeixen causes pera qu'ell tingui de fugir d'aquí, no n'hi ha cap perquè no'm puga veure.

L'INESPERAT

No vuy la vostre inquietut. (*Juntant les mans*). Cregueu l'amistat de l'home que no es ni Jago ni Brutus. (*Inquiet*). Vos somrieu, perquè?

L'ARTISTA

Certament no'l sé'l perquè; es ben involuntari. Probablement per aquesta mena d'esperansa desconeguda d'avuy... Mireume sincerament que jo cerco la veritat sense sapiguer perquè! (*Se'l mira*). Oh, no, no podeu desvanèixer mos dubtes, no teniu aquella forsal (*Fuig d'ell y sen va cap a la finestra*).

L'INESPERAT

No m'intranquilliseu, ja torneu a mostrar-

vos extranya pera mi. (*Tristament*). Desesperat, doloròs y nou sentiment m'oprimeix.

L'ARTISTA

Un sentiment nou no déu oprimir. També jo sento una impressió nova y, ensemps, joyosa. (*Somniosament tanca la finestra*). Els meus pensaments miren lluny, molt lluny, la meva ànima no està pas aquí, y, avuy, esperal...

L'INESPERAT

Vos ab la mirada plena de felicitat y jo ab terror en la meva ànima ¡quant diferentment sentim! (*Tanca la finestra y agafant la mà de l'Artista la retira d'aquell indret. Ella mira misteriosament per tot arreu*).

L'ARTISTA

Sento un benestar! Salvarem al vostre amich.

L'INESPERAT (*Movent el cap*)

Encara el tinch de reveure!

L'ARTISTA

Feuho tot pera ajudarlo y esforceu vos ensalvarlo!

L'INESPERAT

No parlo de la seva salvació! El meu cor pressent perills pera mi mateix, i propera malhauransa... probablement la mort!...

L'ARTISTA

Rès, cap perill os amenassa! Penseu solsamment ab vostre amich. Te ell algú, fora de vos, que pugui interesarshi després de sa fugida? És troba sol y lliure?

L'INESPERAT

Si, ell se troba sol y lliure. Estimava a una dòna que no podia correspondrel. Em dema-

nà consell y jo vaig dessuadirlo. Ell, allavors, s'esforsà pera oblidarla.

L'ARTISTA

No existeix cap dret pera jugar d'aquesta manera ab la sort dels demés.

L'INESPERAT

Si vos sapiguessiu! Vos mateixa diriau que jo he tingut aquell dret! Ella jamay l'estimaria. (*Se sent remor; sembla'l xiular del vent y l'Inesperat l'escolta tremolant*). Haveu sentit quelcom?

L'ARTISTA

Y si per cas os haveu equivocat respecte de aquella dòna?... Oh vida, vida, de què depent a voltes nostra felicitat!... (*De nou se sent soroll*).

L'INESPERAT

Se sent soroll?

L'ARTISTA

No es rès, tranquiliseuvos. El vent mou les cortines. Esdevé més fort. Que'm diu a mi aquest vent? (*Somriu mirant enlaire*). Avuy tot sembla parlarme d'un somni que no he tingut valor de confesarme a mi mateixa. Me sento com una nova vida que'm caldría fruir ab un altre ésser. (*Encoratjada*). Ja comenso a veurehi clar! La nit cau ab placidesa, naturalment, mes ella em porta una llum quina claretat reflexa als meus ulls interns.

L'INESPERAT (*Admirantla, estreny entre les seves les mans de l'Artista*)

Qu'es lo que teniu, admirable y divina criatura? Deixeu-me viure aquí y oblidar ab vos els meus temors. Si jo pogués ésser felis ab vos!.... Vos justament deyeu: de què depent nostra felicitat? Depent de nosal-

tres mateixos! Creyeume, cal sapiguer trobar y conservar-la la felicitat.

L'ARTISTA (*Creuant les mans*).

Donchs jo vuy trobar-la!

L'INESPERAT (*Deixantse caure les mans*).

Jo la deixo volar al lluny, no la se atrapar, y es lo que sento. La claretat de vostra ànima augmenta ma inquietut. Sigueu bona pera mi! El meu cor, per causa del amor, sent desesperador sofriment y present desgracies... Sigueu bonal! Deixeu que os porti altre volta a la vida de societat! Seguiume!

L'ARTISTA

Jamay tornaré a n'aquella vida! L'art no diu rès als esperits goluts que necessiten trontolls. Solsament les ciències poden donarli actualitat. L'artista sofreix per la seva impotencia o impossibilitat de produir el seu efecte en els humans cervells, mitjantsant les idees que bullen en và en el seu cap.. Si, del tot vanament, car ell resta incomprès y fins malvolgut!... veusaquí perquè deixi la societat.

L'INESPERAT (*Esforsantse pera esborrar ses tristes idees*).

En els plaers s'obliden tots els sofriments. (*Tremolosament*). Jo sento com si algú passés! (*Corra vers al jardí, mira a tots els indrets, y, tot seguit torna*). No' veu rès. (*De nou vol agafar les mans d'ella, però l'Artista s'aparta*). Gaudiu! Preneu la vida tal com se os dónal

L'ARTISTA

Jo no necessito d'una vida vana de gaudiment, de falsa societat. (*Despreciativament*). El córrer follament vers al plaer, no te per objecte ni la bellesa ni la veritat. És que'l retorn al luxe y a les diversions, vol dir progrés y

y civilisació? Això no es tornar als barbres temps de Neró? Quins principis de arts cultivades ens portarfen? Aixís deu anunciar-se una época de descobriment y de ciencia?

L'INESPERAT

Arts, principis, ciencias! Això no'ns dona a nosaltres oblit. (*Com si estigués ubriach*). Sols zament l'oblit fa la vida tolerable! Si, justament el luxe refinat es civilisació! Com si l'aire n'estés omplenat. En aquell aire donch-voldria jo arrossegarvos!

L'ARTISTA

No, jo'n veig d'altre y de diferent manera sadollat l'aire de civilisació. Veig com una trenyina teixida ab delicats fils d'or brillant, treballada per idees de talents d'artistes, y com més n'existeixen de talents, més idees se troben espargides per l'aire, y retrobantse y ab el mutu contacte, aquells pensaments omplen l'atmósfera anant desde'l geni d'un artista al del altre, fent que s'uneixin ses emanacions anímiques, extenent el fil de les idees, teixint aquella trenyina en la qual ells hi recullen els simples pensaments dels profans ennoblintlos y hermozejantlos. Desde'l temps dels antichs Grechs, d'abans encar del temps de panteisme, de l'arquitectura egípcia, homes de talent teixexen entre els seus pensaments, entre l'ànima de les seves obres, aquella trenyina, y això, justament, sadolla l'atmósfera de grans y hermoses idees.

L'INESPERAT

Que'n sou d'hermosa! Com os adoro!

L'ARTISTA

Deixeume parlar. Seguiu mon pensament!.. Desitgs, somnis, sofriments d'artistes se vesteixen de la poesia del seu art, llensant perfum

d'ideals. L'aire, allavors, impregnat dels seus éssers, llueix com milers d'artístichs estels. Els artistes n'hi han aportat tantes d'engrunes de les seves ànimes en els efluvis de la terra, que nosaltres deuríem viurer com en atmòsfera totalment rublerta de brillantors, com en una tela teixida de genials y nobles descobriments y volades; però... vanitat humana! No s'hi ha pogut contentar ab això y, en lloch de grans pensaments, l'omplenen d'altres grandeses y els homes llensen al aire, or, moneda, luxe, vida inquieta, rompent, ab això, aquell daurat y delicat teixit, trayent de l'atmòsfera aquells ideals. El sant foch d'incalculables generacions esdevingut no rè!

L'INESPERAT (*Separantse y mirantsela*).

El vostre artístich misticisme sotraqueja'ls meus nirvis. M'atuiu dolorosament. Com desprecieu ab crudeltat una vida de goig!

L'ARTISTA

Quan se viu adorant el seu art, no es comprensible aquell misticisme?

L'INESPERAT

Vos esteu molt lluny, pera mi!.. Encara'm sembla veureos l darrera vegada... Os haurè retrobat, pera tornarvos a perdre? Mes facilment os separaria d'entre'ls vivents que no de la llivertat de vostra ànima y de vostres místichs ensomnis.

L'ARTISTA

Si, lliure soch y ab llivertat somniol! M'agraden tant els meus somnis! y mireu n'estich enrondada! Jo'm rodejo d'objectes, que'm parlen mes comprensiblement que'ls miserables homes de sech temperament y pobres sentiments!... Quin taller més bonich, ab quin tò més rosat! En ell hi veig la meva aubada y

en cada treball hi trobo fragments de la meva ànima, que deuen atraure forces benefactores! (*Convensuda*). Jo atrauré cap aquí, amor, felicitat! Lo dolent aquí no pot triomfar.

L'INESPERAT (*Inquiet*)

Quina dolenteria? Vos em mireu sospitosament. Quan m'atormenteu! (*Se senten xiulets, altres responen allà al lluny; ell se detura, escoltant inquiet*). Qu'es aquest xiular? (*Anant sen inquiet*). Quina nit més terrible! Com acabarà pera mí?

L'ARTISTA

Segons lo que vos sosteniu hoy se diria que vostra consciencia no està pas neta!

L'INESPERAT

No'm mireu d'aquesta manera! (*Sobtadament sorrut.*) En fi, respecte què sospiteu de mí?

L'ARTISTA

Però rès! Si un home's troba ignoscent, sense culpa, perquè's pot sospitar d'ell? Nostres pensaments vaguen al entorn de nostres caps, ells se fan visibles sens parlar!

L'INESPERAT (*Pren les seves mans y en elles apoya'l seu front*)

Doneume quietut! (*Se'n van com atrets cap al jardí. Se deturen.*)

L'ARTISTA

Nosaltres sempre com atrets pel jardí! (*Extendent lliurement les seves mans al espay.*) La meva ànima pressent quelcom; què esdevindrà?

L'INESPERAT (*apoyant el cap a la porta*)

L'ànima pressent desgracia! (*Silenci. Aixecant el cap.*) Vos haveu sentit soroll? (*Temorós passa a fóra la porta.*)

L'ARTISTA

Aquesta nit està plena de misteriosos remors que'm criden y que m'atrauen! Avuy sento tots y cada un dels moviments del aire, no deixo escapar rès! Tot se reflexa en el meu cor. Voldria respondre a aquella veu! Voldria dir en aquesta nit plena de vida, lo que diu el meu quadre, mon fantasiós paisatge!

L'INESPERAT

Què diu vostra pintura? A qui parla? (*L'artista retorna'l seu quadre*).

L'ARTISTA

Escoltéu donchs. Però si vos no veureu rès! Jo faré llum!

L'INESPERAT (*deturantla*)

No feu llum! Ens veuríem!

L'ARTISTA

Y què, que'ns vegin!

L'INESPERAT

No, no! Si encara s'hi veu. Escolto; diguèu depressa.

L'ARTISTA

Diu el meu quadre: sempre penso en ell! Tot l'Univers esdevé més hermós per aquells pensaments. El mal s'atueix, els sufriments acaven y jo penso en ell. Aquell encisador país s'aclareix per la bellesa del amor! Tot floreix y canta radiant, tot banyat de llum, car jo penso en elll...

L'INESPERAT (*ab gran admiració*)

Es possible? El vostre cor ha esdevingut un altre? (*El vent se va fent més fort*)

L'ARTISTA (*ferament*)

Jo soch y seré sempre la meteixa.

L'INESPERAT (*esforsantse novament pera tranquilisarse, riu*)

Vos podeu sols estimar fantasíes! Vos juguéu ab poesia no natural, misteriosa vida de somniadora deesa.

L'ARTISTA (*enèrgicament*)

Ah no, no! Jo no estimo a un ésser creat per ma fantasía; estimo a un home! Si; finalment, confesso qu'estimo!

L'INESPERAT (*prenet les seves mans*)
Còm es possible! Quí es? El seu nom!

L'ARTISTA

Un home quina artística naturalesa es la més hermosa del Univers! Al fer ab ell coneixensa, tot seguit me sentí transportada a una vida d'èxtassi, de somniosa corrent! Jo'l veyia en ma pintura, en ma música, en ma poesia, tot mon ésser era plè d'ell.

L'INESPERAT (*suplicant*)

Oh dieu qu'això no es veritat!

L'ARTISTA

Es veritat, santa veritat!

L'INESPERAT (*ab excitació*)

Digueume'l seu nom!

L'ARTISTA

Es l'home quina ànima es la meytat de la meva ànima! Forsa davant de qui tot cedeix! Com si hagués aturat la corrent de la meva vida. Tot en ell me semblava nou, ample, plè d'adorable llealtat! (*Somniosament.*) Crear ab ell obres mestres, això si que fora complementar la meva vida, fer bé a l'humanitat.

L'INESPERAT (*desesperadament*)

Oh, ditxós! Com os deu estimar ell a vos!

L'ARTISTA (*tristament*)

Ell... no m'estima! Com vos, venia per proposarme la seva amistat., justament porque no m'estimava!

L'INESPERAT (*alegrament*)

Ell vos ho havia dit?

L'ARTISTA

Si, ell me digué que no exigia mon amor, que s'acontentava ab la meva amistat; però jo vaig rebutjarla la seva amistat!

L'INESPERAT

Vàreu rebutjarla? No l'havèu vist més?

L'ARTISTA

No le vist més. Cóm donar la meva amistat al home a qui jo estimo? Mentida, traició seria! Esser la seva amiga, sofrir la confessió del seu amor ab altre dòna, tenir de confessarli la meva malhauransa. Seria massa crudel. No, jo dech aturarlo, com el meu més llunyà ideal! Profundament vaig ocultâ mon amor... Després ja no'l vegí. Ha desaparegut de la meva vida! No obstant, sempre l'heesti mat molt y'l sento digne de que l'estimi, superior entre les multituds, déu entre'ls homes.

L'INESPERAT

Com no he vist rès, ni rès he sospitat?

L'ARTISTA (*mirant el rellotge*)

Però es ja temps de que os en aneu pera retrobar al vostre amich. S'apropen els trons, la tempesta!

L'INESPERAT

No me'n aniré que vos no'm digueu el seu nom! Rompeu del tot el meu cor, però digueu-me el seu nom! Oh el seu nom! Vos ho suplico! (*Ella fa moure'l cap.*) Vuy sapiguer el seu

nom! (*Extent les seves mans vers ella boy cri-
dant*) El seu nom! (*Ella fuig, ell la deté. y cau
de genolls extenent abdues mans ab gest supli-
cant*) El seu nom! (*Entre dents*) Jureume que
may més el veureu.

L'ARTISTA (*tristament*)

No espero reveurel. (*Ell s'aixeca y, bojament
besa les mans d'ella.*) (*Ella somniosament se'n
atrau una cap a si.*) Vaig volguer tenir davant
meu los seus trets y vaig provar de pintar son
retrat, però la seva cara estimada restava sense
vida, els seus ulls sempre muts! Y li parlava
dels meus sufriments... y m'esforsava en donar
vida en aquells frets y apagats esguarts y som-
riure en aquells llavis, sempre muts! *Ab calor*)
Qualque volta, semblantme qu'ell sofría, hau-
ría volat cap a ell, mes no sabia ahont trobar-
lo. Altres vegades es presentava al meu pensa-
ment felís, acariciat y allavors involuntaria-
ment y a pesar meu amarchs plors destrosaven
el meu pit... però ell rès, rès volía dirmel! Ab
quin dolor he comprès que no tinch pas ta-
lent! Si n'hagués tingut hauría atret la realitat
damunt la tela. Nostres emanacions anímiques
deurien retrobarse. Allavors ell s'esforsaria
pera arribar a mi! Foren crudels aquells mo-
ments de miseria!;

L'INESPERAT (*aixecant els brassos desespe-
radament*)

Oh com l'estimeu! Tots els meus esforços
han sigut en và!

L'ARTISTA

Aneu, aneu depressa al vostre amich. Es ja
tart y tot està fosch! Jo faré llum perque ell
pugui orientarse bé.

L'INESPERAT

No, jo no'l deixarè venir fins aquí. El llum

l'atraurí! No feu llum. Ja me'n vaig. (*Pren el barret, s'apropa a ella plegant les mans y li diu baixet*) Solsament digueume'l seu nom. (*Ella s'inquieta*) Vos ho suplico, el seu nom... y tot seguit me'n anirè!

L'ARTISTA (*Impacientantse*)

Solsament pera salvar vostre amich revelaré el meu secret. (*Corra cap a l'esquerra ahont hi té'l cabellet de pintar, encen la llàntia d'electricitat; l'escena esdevé clara, al defora tot es negror*) Mireu. Veuselaquí! Ara, depressa, adeusiau. (*Ella se'n torna al retrat. De sopte, plegant les mans, crida admirada*) Ah com si ara fos aquí, els seus ulls esguarden, la seva boca somriu! Similitut que de sobte esdevé admirable! Mon amor! Però es cert qu'arriba? Finalment m'escoltes?

L'INESPERAT

El meu amich? Còm? Es ell? (*Llensa'l barret y's deixa caure a una cadira*).

L'ARTISTA (*rodejant amorosament el retrat ab els brassos y sentintse ditxosa*)

Oh si es ell! Puch jo estimar a ningú més?

L'INESPERAT

Ell es a pesar de tot! (*Ab emociò*) Rès he pogut. Vostra forsa l'atrau! Veusela aquí la confluència de talents! Telepàtica corrent vos uneix! La nerviosa tensiò ab que haveu pintat aquell retrat, de tal manera l'ha fet sofrir lluny de vos, que tement ja la mort, corre a trobarvos.

L'ARTISTA (*Admirada deixa'l retrat*)

Què diheu? Es ell, ell meteix que deu passar per aquí! Y la seva vida està en perill?

L'INESPERAT (*Agafantse'ls cabells*)

Si, ell vindrà. Vostre talent l'atrau.

L'ARTISTA (*apropantse a ell*)

Aneu, aneu depressa! Salveu al meu estimat!

L'INESPERAT

Jamay! No està pas ara en les meves forses. (*Ab odi*) Malehit retrat, ell ha donat vida a la tela. (*Rapidament s'apaga'l llum*) D'aquesta manera ell no sabrà ahont buscarvos.

L'ARTISTA (*desesperadament*)

Però què feu? Al contrari, ell deu ovirar aquest refugi. (*De nou encen la llum y en ell l'empeny cap a la porta*) Aneul Depressa, es necessari! (*Ab posat contrariat tanca la porta y's queda al darrera apoyanhi l'esquena y ab els brassos estesos perque ningú pugui entrar. Ses faccions denoten crudeltat*).

L'INESPERAT

Qu'ell no os pugui veure! Ab èxit l'he allunyat de vos moltes vegades. (*Ab terrorífica rialla*) y ara dech salvarlo perque gaudeixi de aquesta felicitat?

L'ARTISTA

Donchs erau vos! Quin terror!

L'INESPERAT (*furiosament*)

No'l deixaré, no; no'l deixaré entrar a casa vostra. Ah com os estimava ell, com freneticament os desitjava. Però jo sabia inspirarli dubtes de vos, mentres li assegurava que may podriau estimarlo. Allavors fou quan vingué, demanantvos tan sols vostra amistat. (*Novament repeteix la mateixa rialla*) Vos, en ell, semblantvos veurehi fredor, ajudaveu al meu joch y fentlo durar l'empenyieu més... Ah com tot m'afavoria! Pera qu'ell no revingués a vos y'n restès lluny el vaig denunciar com a complicat en una conspiració política. Me sen-

tiu? (*Colericament*) L'he denunciat com el més innoble espia! Ara jo tremolo ab aquest pensament! Com me presento davant dels seus ulls? (*En la mateixa posició colpejant ab els punys a la fusta*) Jo esdevindrè criminal malehitis, malgrat tot, l'identificació de vostres artístiques corrents l'atrauen. Estich perdut!.. Perdut!

L'ARTISTA (*ab forta sorpresa*)

Monstrel De quants sofriments sou causal Això era vostra amistat? Abominable! Com os aborreixo! (*Ab nova energia lluyta contra ell y l'empeny fòra la porta, tancantla*) Aneusen lluny depressa. Redimiu vostre crim. No'l lliurareu dels enemichs com a veritable Brutus! (*L'empeny cap a fòra, ell se resisteix y corra a a la avant escena*).

L'INESPERAT (*juriosament*)

Vos voleu que jo meteix el porti als vostres brassos? Sofreixo massa, no puch! Jo anarhi y dirli qu'os troveu aquí ab amorós tremolor per ell y totalment disposada a acceptar ses amoroses caricies? Jamay, jamay sereu d'ell! Abans d'això, moriria.

L'ARTISTA (*Seguint a n'ell que comensa a córrer*)

Os ho demano! Aneu depressa! Amagueu la meva presencia si voleu! Mateume! Però ell que se salvil (*Ell continua donant voltes*) Oh Deu! (*Mirant el rellotge*) Les nou! Tirarán! El matarán! Quin torment! (*Desesperadament l'empeny pels brasos cap a la porta*).

L'INESPERAT (*resistentse*)

No, deixeme! No, no!

L'ARTISTA (*Extenent les seves mans y flectant els genolls*)

Compassió per la seva vida!

L'INESPERAT (*empenyent a ella ab enfado, cau també apoyant el cap a la taula y tapantsel ab les mans*)

Oh, y qu'es crudel això!

L'ARTISTA (*L'esguarda un moment ab desesper, després decideix aixecarse, pren el seu xal y s'hi embolica*)

Jo mateixa'l salvaré! El meu cor m'inspira ahont l'haig de trobar! (*Corre cap el jardí desapareixent en mitg de la fosquetat. El vent xiula y se senten trons*).

L'INESPERAT (*Aixeca'l cap ab terror y s'adona qu'ella ha desaparecut*)

Ha fugit! (*S'aixeca y corre al jardí*) Retornarà. no podrà trobarlo en aquest temps tant tempestuós y revolt. Probablement ell es lluny. (*Es tapa la cara*) Qu'innoble soch en aquesta crudel passió de mon cor! Còm m'odia ella y, no obstant, còm estima al meu amich! (*Cau damunt la cadira plorant; se senten trets y ell s'aixeca ab gran terror*) Ja està... Aquet tret recau damunt el meu cap. Pressento la mort com bestia quina gorja s'ha de tallar. (*Llarch silenci*) Què succeeix? (*Encara trets y veus de dona*) És terrible. (*S'estira els cabells y corre bojament per l'escena*) Què passa? Què passa? Jo ni corro per defensarlos! Abominable de mil (*Se'n va a la porta, es deté com iu-conscientment fent esforços pera no caure; d'entre la foscuria apareix l'Exilat portant en braços a l'Artista desvanescuda*).

L'INESPERAT (*temorós s'hi acosta*)

Està ferida? Morta?

L'EXILAT (*se'l mira ab despreci*)

Allunyeuse, traïdor! Vos volieu nostra mort. Ho he comprés tot per les seves paraules d'a-

bans qu'ella es llensés sobre'l meu pit pera protegir-me dels trets. (*L'Inesperat s'acosta ab terror tot tremolós mirant com l'Exilat amorosament posa a l'Artista damunt la chaise-longe*).

L'EXILAT (*amorosament inclinant-se damunt d'ella*)

Sofriu?

L'ARTISTA

No es rès! Jo solament temia per la vostra vida!... Ara esteu salvat y ja'm sento felís! (*Llensant els brassos al coll de l'Exilat*) Y vos veniau a mi! Donchs m'estimeu! Mercès, mercès. El cor es tot vostre.

L'INESPERAT

Viu! (*Desapareix per la porta tremolós y post-trat; el vent encara dura*).

L'EXILAT

Vostre amor m'atragué. El meu cor os ha restat fidel pressentint aquesta felicitat. Os buscava. os volia ab tota l'ànima! Ja may més ens separarem. (*Se senten trets y veus d'homes. Els trons augmentan*).

L'EXILAT (*Saixeca ab terror, però ella'l deté per la mà*)

Encara, encara trets! Donchs a mi'm busquen sempre y solsament ell deù esser atrapat.

L'ARTISTA

Qui sap si la sort perdonarà sa traició? (*L'Exilat vol anar al jardí però veu'l seu retrat, ella no'l deixa de la mà y l'Exilat se queda*).

L'EXILAT (*ab admiració*)

Quin retrat!

L'ARTISTA (*S'aixeca apoyant-se ab ell*)

Quedeu-se! No'm deixeu un moment. Tenir-

te aprop, esser salvada y aimant, quina felicitat! Tots dos ho teniem ben merescut!

L'EXILAT (*Abrassantla y mirant el seu retrat*)

Tu m'estimaves! Tu'm recordaves pintant.
estich ab tu pera sempre!... Còm s'atrauen les ànimes germanes!

TELÓ

Preu: 0'75 ptes.